

ARTIGA 38

JULIOL
2022

REVISTA D'ART I PENSAMENT CONTEMPORANI

PORTADA: ESGLÉSIA DE SANT FRANCESC. VALLS.

Nou equipament públic cultural de Valls. Instal·lacions de «Lumens2021+1»
per les Decennals 2022. Fotografia: Museu de Valls / Marc Llibre.

TEMA DE DEBAT: CINEMA, DOCUMENTAL I VIDEOART. CREADORS I FESTIVALS AL TERRITORI.

MIRADES MÉS ENLLÀ DELS MULTICINEMES DE POLÍGON

// ANNA ZAERA

Abans d'Alcarràs han existit mirades locals que aporten la seva visió al relat universal. El panorama audiovisual de les contrades del sud, denominació abstracta de les comarques del Camp de Tarragona, Terres de l'Ebre i més enllà, ha vist brotar en els darrers quinze anys diverses experiències cinematogràfiques. Potser la particularitat contemporània és que la pràctica cinematogràfica, ha revertit la sensació de desert enllà de l'àrea metropolitana. Aquestes mirades, han anat acompanyades d'una recuperació del cinema com a experiència col·lectiva. Digueu-li festivals, digueu-li cicles, digueu-li cineclubs, en els darrers anys, fruit també de l'abús de l'aïllat consum domèstic, moltes iniciatives han apostat per tornar el caràcter social i comunitari al cinema, fent-lo arribar un altre cop a pobles i ciutats a través de petites iniciatives que han apostat pel cinema independent i de qualitat enfront dels multicinemes de polígon.

Una representació pendent

Tant des de la ficció com la no-ficció, s'han documentat les realitats d'aquest racó del mediterrani, que inclou gran diversitat paisatgística i una cultura comunitària singular. Des de Lucia Alemany, de les comarques del Maestrat, ja al País Valencià però amb gran connexió amb les comarques de l'Ebre, mostrant una realitat ultra local, fins a Elisenda Trilla documentant el ressorgir del Priorat o la preocupació dels habitants del Camp de Tarragona pel medi ambient de la zona amb la indústria petroquímica, són moltes les veus que s'alcen inspirades per la proxi-

mitat o projectades en realitats més internacionals, com seria el cas de la coneguda Alba Sotorra. Per nombrar algunes experiències, i sense ànim de ser exhaustiva, Maria Roig recupera la memòria històrica marinera amb el documental *Baix a mar*, fet a partir dels vídeos d'una família benestant trobats en una casa de Torredembarra; pel que fa a l'Ebre, destaca la feina en continuïtat feta per la productora Films Nòmades, que ha documentat el Delta i les seves tradicions a través de diferents peces signades per Santi Valldepérez o Guille Barberà; en aquest sentit, i des d'un caràcter antropològic, també cal anomenar també l'ebrenca Zoraida Roselló que, amb la seva òpera prima *Se fa saber*, va fer un retrat precís d'un poble del Montsià que podria ser qualsevol vila del món. També el videoart té artistes com Ro Caminal amb *Moi un noir. Reloaded* (2015), un llargmetratge sobre la vida d'un grup de senegalesos, provisionalment instal·lats a Salou i Tarragona, o Raquel Frieria amb una videoinstal·lació anomenada *1.432.327 m²*, sobre la immigració, amb la qual va guanyar la BIAM d'Amposta el 2012. Des de la ficció, trobem Manel Raga amb curtmetratges com *La Gallina* i *Homenatge a Judes*; o els joves, David Moragas amb *A Stormy Night*, títol de l'òpera prima rodada entre Nova York i Barcelona estrenada al Festival D'A; David Aymenrich, guionista i director d'*El dulce sabor del limón* o Adrià Guxens, que ha vist com la seva òpera prima, *Tres cançons*, va ser seleccionada aquest any 2022 al Málaga Festival Fund & Co-Production Event (MAFF), una secció del Festival de Cinema de Màlaga.

El cinema com a experiència comunitària

La ritualització del visionament en comunitat ha estat una de les apostes de la darrera dècada pel que fa als esdeveniments culturals: retornar al setè art la possibi-

litat de ser gaudit sentint l'alè del costat i, en molts casos, amb debat i diàleg posterior. Entre les apostes més destacades trobem Monfilm, un festival que neix l'any 2016 al Centre d'Art Lo Pati, hereu del projecte Paisatge Actor. És el primer festival de cinema de les Terres de l'Ebre en què el paisatge és el centre de la programació i recupera el caire relacional que implicava «anar al cinema». En aquesta línia, una altra de les cites interessants, ara desapareguda, va ser Kino Tarragonik que feia una crida a cineastes joves de tot Europa a compartir un cap de setmana intensiu entre el Delta de l'Ebre i Tarragona, del qual en sortien diferents curtmetratges. Més recents és el Festival Internacional de Cinema i Cultures TRET, organitzat pel Cineclub la Ràpita, que gira al voltant d'una programació inspirada en una cultura d'un país concret. També a l'Ebre, el director de cinema Manel Raga, format a l'escola de cinema de Sarajevo, ha impulsat al seu poble natal, Ulldecona, el cicle cinematogràfic Victòria & Savoy amb un cinema de qualitat i independent amb peces com *La caòtica vida de Nada Kadic*, un llargmetratge que es va estrenar al Festival de Berlín o *Pedra Pàtria* de Macià Florit. Aquests festivals del sud, comparteixen escena amb altres amb més recorregut com el REC (festival Internacional de Cinema de Tarragona), el Memorimage de Reus o el FIC-CAT (Festival Internacional de Cinema en Català Costa Daurada). També s'hi han sumat un bon nombre de petits festivals de gènere, com el Frame Film Festival de Montbrí o el FICVI, el Festival Internacional de Curtmetratges de Vila-seca.

Monfilm. Fotografia: Lo Pati.

Alba Sotorra. Pregonera de la Festa Major de Reus 2022. Fotografia: Blai Rosés.

ALBA SOTORRA

// BLAI ROSÉS

Conec l'Alba Sotorra des principis dels anys 90. Sempre he admirat la seva força i una capacitat innata per no defallir davant les adversitats. Una persona que ha comprès molt bé el temps i les forces del moment per generar pensament i emoció sempre amb un sentiment de fraternitat i una ètica admirables.

Quan l'èxit professional l'està portant a les primeres planes dels rotatius i a les estores vermelles dels grans festivals de cinema, ens hem parat a xerrar i repensar els orígens del seu treball i les motivacions que l'han empès a fer la feina que fa amb compromís i professionalitat.

D'on sorgeix el teu gen activista?

Recordo als anys 90 les imatges de la tala indiscriminada a l'Amazones o de la captura massiva de balenes. Recordo la frustració i la ràbia en sentir a dir que s'extingien espècies; éssers que havien estat milions d'anys perfeccionant-se desapareixien en dues dècades de caça indiscriminada i destrucció dels seus hàbitats.

També recordo les primeres imatges de les glaceres sucumbint. Imatges tràgiques. Per primera vegada es començava a generalitzar la idea que el canvi climàtic era una realitat innegable, o incòmoda, com diria Al Gore 10 anys després.

Però per imatges impactants, les que recordo molt bé són les de la primera guerra televisada en directe: la guerra del Golf. Les enormes flames dels pous de petroli cremant em van impactar molt. En quin món vivim? Com podem ser testimonis en directe d'aquesta catàstrofe a escala planetària provocada per nosaltres i no fer res?

Aquestes imatges de la guerra, de la destrucció de les espècies i les glaceres desfent-se em van marcar profundament. Recordo que pensava: Com pot ser que els ser humans ens autodestruïm? Què ens està portant a aquesta mena de suïcidi col·lectiu?

El teu és un cinema compromès. Com arribes a aquest posicionament?

L'any 2000 vaig marxar cap a Orient Mitjà buscant respostes. Entendre Orient Mitjà és entendre la geopolítica internacional, les lluites pels recursos energètics, les causes polítiques del canvi climàtic, el poder... Aleshores tenia 25 anys i la gosadia de la joventut. M'acabava de graduar en Comunicació Audiovisual i creia fermament que com a cineasta tenia una gran responsabilitat: ampliar la nostra manera de veure i entendre el món. Ho continuo creient. Durant més d'un any vaig recórrer els Balcans, Turquia, l'Iran, l'Afganistan i el Pakistan. Gravava la vida de dones que trencaven el clixé occidental de la dona al món musulmà: artistes, lluitadores, feministes i activistes que a través del seu treball aconseguien subvertir les rígides normes patriarcales de les societats on vivien. D'aquesta experiència en va néixer el meu primer documental, *Mirades desvelades*.

Aquesta aventura va marcar-me profundament. Vaig descobrir que a través d'una càmera podia conèixer el món, acostar-me a realitats llunyanes i sentir-les properes. Vaig conèixer durant mesos amb les dones que vaig filmar.

Hi vaig establir una relació d'intimitat que obria un espai de confiança on elles podien expressar-se i que jo captava amb la càmera. Aquelles dones valentes, fortes, es van convertir en una font d'inspiració i en un motor que va anar

Mentre la mirada de les dones no hi sigui present, el cinema serà un mirall esbiaixat, incomplet de la nostra societat.

forjant la meva consciència i compromís feminista. També van marcar la meua forma d'entendre el cinema i la vida. Des d'aleshores, les meves pel·lícules estan concebudes a partir d'un vincle de pell i honest amb les persones i el territori que filmo. No crec en l'objectivitat. Tot allò que diem, escrivim, filmem o editem està condicionat per la nostra mirada. Sí que crec en la necessitat de la diversitat de mirades perquè només la diversitat ens pot fer un dibuix més precís de la realitat, amb les seves complexitats i matisos, i alimentar el debat necessari per construir una societat conscient, compromesa i lliure.

Hi ha un fil conductor de totes les teves pel·lícules a través del gènere. És una lluita personal o professional?

La diversitat implica necessàriament la paritat de gènere. Afortunadament, avui la lluita per la paritat de gènere és compartida per amplis sectors de la societat civil i també per les institucions públiques. En el sector del cinema, les dones que dirigim o produïm som només el 26%. En pel·lícules amb pressupostos alts, aquest percentatge baixa al 17%. El cinema hauria de ser un reflex de la nostra societat, de la seva diversitat i de les diferents sensibilitats que hi conviuen. Mentre la mirada de les dones no hi sigui present, el cinema serà un mirall esbiaixat, incomplet de la nostra societat.

El 2015 vaig fundar la meua productora amb l'objectiu de produir projectes dirigits per dones. A més, treballem amb equips tècnics formats majoritàriament per dones. Alguns pensaran que això és discriminació. Sí, ho és, discriminació positiva. Cal compensar el desavantatge històric que arrosseguem.

Fa uns anys estava investigant sobre la geoingenieria, una ciència que pretén combatre els efectes del canvi climàtic mitjançant la tecnologia. Un dels professors a qui vaig entrevistar em va convidar a dinar al mític menjador del Trinity College, a Cambridge. Les parets estaven repletes de retrats d'exalumnes prominents, molts d'ells premis Nobel. Me'ls vaig mirar i no hi vaig trobar cap dona. Per què?, vaig preguntar. I em vaig quedar parada quan em van dir que fins a l'any 1978 les dones tenien prohibida l'entrada a Trinity College. Des del 1546, quan es va fundar la Universitat, fins al 1978! Quasi 500 anys de desavantatge.

On has trobat bons exemples en aquest sentit?

A principis del 2015 vaig viatjar a Síria per filmar *Comandant Arian*, un documental sobre les dones kurdes que lluitaven contra l'ISIS. Vaig passar diversos mesos a la primera línia del front, integrada en un batalló femení. Dormíem a menys d'un quilòmetre de l'ISIS. Quan érem poques, feia guàrdia nocturna amb elles, perquè poguessin dormir una mica més. Vaig passar molta por, sobretot a les nits, quan la foscor s'omplia de fantasmes.

Comandant Arian retrata la violència a la qual s'ha d'enfrontar una dona que s'atreveix a imaginar un món millor, que decideix no ser submissa ni acceptar les normes del joc. No he mostrat una versió romantitzada de la guerra per la llibertat. L'he mostrat tal com la vaig viure: plena de dolor, horror i mort. Vaig conèixer persones precioses que van morir; vaig perdre amigues. Vaig veure molts cadàvers de joves morint en nom de... en nom de Déu, en nom de la llibertat, en nom de la pàtria.

La lluita de les dones Kurdes va ser un profund aprenentatge de feminisme. En la seva lluita per l'empoderament i la llibertat de les dones, tenen molt clar que només s'hi pot arribar a través d'un canvi radical de les estructures del poder. No es tracta que les dones aprenguin a comportar-se com els homes per escalar en política, a l'exèrcit o a l'empresa. El que elles estan fent és crear noves institucions de poder liderades per les dones, com el seu propi exèrcit. En política, la proposta és molt interessant: tots els càrrecs s'han duplicat, de manera que hi ha un colideratge masculí i femení: copresident i copresidenta, coalcalde i coalcaldesa, corregidor i corregidora. La paritat és possible, però requereix mesures valentes.

La societat del futur igualitària i sostenible passa per un matriarcat?

Des del 2006, el Fòrum Econòmic Mundial elabora un índex global de la bretxa de gènere. Segons aquest índex, els països amb una bretxa més petita són Islàndia, Finlàndia, Noruega, Nova Zelanda i Suècia; països liderats per dones. Els últims són Síria, el Pakistan, l'Iraq, el Iemen i l'Afganistan. És innegable que la bretxa de gènere està directament relacionada amb la qualitat de vida dels ciutadans del país. També amb la distribució de la riquesa.. L'informe estima que, al ritme actual, la bretxa de gènere global es tancarà en 135 anys. 135 anys. No ens queda tant de temps. Viure la guerra de prop m'ha fet sentir la necessitat de treballar en narratives que fomentin la pau, l'enteniment i l'amor per a contrarestar narratives d'odi, por i venjança que portaran més violència. Amb aquest objectiu, vaig començar *El retorn: la vida després de l'ISIS*. Va suposar un repte encara més gran que l'anterior: havia d'entrar al camp de detenció a Síria amb les dones occidentals que es van unir a l'Estat Islàmic. La idea de passar mesos en aquell camp convivint amb les dones que havien format part de l'horror i la violència de l'ISIS es feia ben difícil, especialment a les kurdes del nostre equip de rodatge. Però érem allà perquè necessitàvem entendre per què havien pres aquella decisió. El nostre propòsit era documentar un taller d'escriptura que impartia una dona kurda a les dones de l'ISIS. Els primers dies van ser molt tensos. Però passades unes setmanes, dones que havíem estat en bàndols oposats de la guerra més crua del segle XXI compartíem entre riures un te i una conversa que mai no s'esgotava. Si no ho hagués vist amb els meus propis ulls pensaria que no és possible. Crec que aquesta capacitat de deixar les diferències a un costat per buscar un lloc de trobada, des del respecte, des de l'amor, són talents molt femenins. Les dones són fonamentals per a la resolució de conflictes i avui més que mai haurien de prendre posicions de lideratge per fomentar la pau i el diàleg.

DECENNALS DE VALLS. LUMENS

«LUMENS2021+1»

//REDACCIÓ ARTIGA

Festes Decennals de la Mare de Déu de la Candela de Valls. Febrer del 2022. Museu de Valls i Església de Sant Francesc.

Amb un any de retard per l'epidèmia de COVID, finalment s'han pogut celebrar les Festes Decennals de Valls. La llum és el centre de la celebració, tant a escala religiosa, amb la invocació de la Mare de Déu de la Candela, com en el festiu i en l'ornamentació de la ciutat. Des de fa tres edicions, diferents intervencions artístiques basades en la llum han afegit un contrapunt avantguardista i experimental a les invocacions i festes de llum tradicionals.

«Lumens2021+1» és un projecte artístic que s'apropia de la llum que aquests dies inunda la ciutat de Valls i explora les seves possibilitats més enllà de la il·luminació, l'evocació religiosa i la festa, amb la pretensió última d'afectar la mirada crítica del visitant.

La llum, natural o artificial, fa possible l'experiència de la visió i també pot esdevenir l'eina capaç de distorsionar-la tant pel que fa a la capacitat física del mitjà, que facilita la creació de propostes suggestives, immersives o d'alteració de la percepció, com per la seva facultat de carregar-se de significats que generen un altre tipus de reflexions, de caire més discursiu i crític.

Aquesta edició els treballs s'han ubicat en dos espais molt significatius. El primer, la nova planta del Museu de Valls, modelada amb les millors condicions museogràfiques a l'espai de l'antiga biblioteca. El segon, a l'Església de Sant Francesc. Un espai religiós que va passar fa anys a ser de titularitat municipal però que no s'ha pogut restaurar fins ara. Amb teulades, estructures i instal·lacions segures, acabada la primera fase de recuperació, s'ha pogut utilitzar com a espai expositiu i s'espera que, un cop

acabats els treballs pendents, sigui un equipament cultural públic que, entre altres coses, aculli la programació d'art contemporani que es feia a la Capella de Sant Roc. Al bon auguri que representa aquest espai li dediquem la portada d'aquesta revista.

«Lumens2021+1» és un projecte artístic que s'apropia de la llum que aquests dies inunda la ciutat de Valls i explora les seves possibilitats més enllà de la il·luminació, l'evocació religiosa i la festa, amb la pretensió última d'afectar la mirada crítica del visitant.

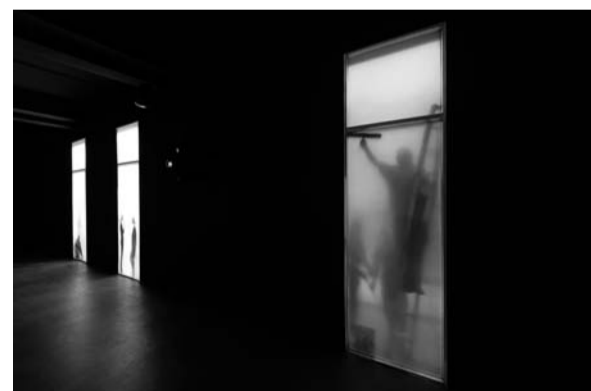
Al Museu de Valls, s'hi han pogut veure peces de la col·lecció del MACBA; totes elles amb la presència de la llum com a element important. Com l'obra d'Anthony McCall, figura clau de l'avantguarda cinematogràfica de la London Film-Makers' Co-op. D'ell, en vam veure una peça de «llum sòlida», una forma cònica de llum que l'espectador pot travessar físicament i que es fa visible només gràcies a la boirina que omple la sala; va ser una de les obres que provocava més expectació i misteri. Félix González-Torres, un reconegut creador d'instal·lacions lumíniques, va crear un ambient amb un enfilall de 24 bombetes, un recurs familiar en les il·luminacions populars, en aquest cas marcada pel sentiment de l'absència i la melancolia per la pèrdua. Una instal·lació de Kristin Oppenheim, aquest cop sonora, de llenguatge visual minimalista, associava la llum a l'impacte sonor. Àngels Ribé, una molt reconeguda artista catalana, amb els màxims premis nacionals i estatals, pionera de les pràctiques conceptuals, ha presentat *Intersecció*, que interposa diferents fenòmens com pluja, onades o llum solar, fixant per un moment la seva percepció. Eulàlia Valldosera, que des dels anys noranta ha destacat per la utilització de la llum en obres d'intenció transcendent, ja va participar a

les Decennals de Valls de 2001, i ara hi va aportar una coneguda peça on les ombres de productes domèstics creen figures femenines, matriarques poderoses però associades al treball femení. Krzysztof Wodiczko, que és un artista que denuncia la pèrdua de llibertats i el control social, va ser present a l'exposició amb un treball que posa en diàleg el temor i la desconfiança de la societat contemporània vers la figura de l'estranger.

A l'Església de Sant Francesc s'ha comptat amb una videoinstal·lació de nova producció de l'artista Rubèn Verdú, coproduïda entre el Centre d'Art Tecla Sala i el Museu de Valls; un camp de gira-sols en moviment on l'espectador queda implicat, immers entre la potència i la fragilitat de la natura. Al costat, creant un mur divisorí dins de l'església, la instal·lació d'Oriol Vilanova, amb una gran composició, una acumulació de postals que representen postes de sol, moments estètics i simbòlics que, de sempre, han fascinat l'esperit humà. Si bé les postals per separat cauen en un tòpic d'estètica convencional, l'acumulació ens interroga i atorga un nou sentit a cada imatge i al conjunt. Amb aquesta obra, Vilanova ha estat guardonat amb el Premi ArtContest a Bèlgica. El tercer treball instal·lat a Sant Francesc ha estat una peça de la col·lecció MACBA de l'artista i arquitecte Gordon Matta-Clark, que va crear un corpus artístic complex, radical i innovador que ha influït en les generacions posteriors d'arquitectes i artistes visuals. Al vídeo projectat, una nau industrial abandonada dels molls de Manhattan és el marc on superposa una figura geomètrica que retalla i buida, modificant el «lloc» amb una nova lectura crítica de l'espai.

El comissariat del projecte «Lumens2021+1» ha anat a cura de Cèlia del Diego i, per a Sant Francesc, s'ha comptat també amb la col·laboració d'Oriol Fontdevila.

Obres d' Eulàlia Valldosera, Krzysztof Wodiczko, i Anthony McCall. Fotografies: Museu de Valls / Marc Llibre.

SOC UNA CADENA BINÀRIA, SOC PUR ARTIFICI. ALBA G. CORRAL

// QUIM TORRES

Centre d'Art Lo Pati, Amposta.

Del 12 de febrer al 30 d'abril del 2022. lopati.cat

El Centre d'Art Lo Pati acull a les seves sales una exposició que destaca per l'experiència immersiva que hi pot tenir l'espectador. S'hi presenten diverses obres de l'artista madrilenya establerta a la Ràpita, Alba G. Corral, realitzades durant la darrera dècada, inclosos tres treballs que daten d'aquest mateix any.

El treball de Corral és característic tant pel que fa a la seva tècnica o procés de creació com pel resultat visual que en queda. A través de programari digital, l'artista genera formes i colors en moviment que es fusionen amb la música de diversos compositors contemporanis i intèrprets, de maneres sinuoses i calmades, per tal de generar, efectivament, experiències estètiques més aviat plaents i indubtablement belles. El resultat es troba entre

la pintura i la dansa, i té suficient autonomia com per no desmerèixer cap dels dos llenguatges.

Entre les seves peces recents i les de més antiguitat es poden percebre diverses evolucions o canvis. Per una banda, els colors adquireixen cada vegada més protagonisme, així com també ho fa la voluntat de crear volums que semblin sobresortir de les dues dimensions; a la peça *Hinter VR*, del 2021, de fet, s'arriba a utilitzar la realitat virtual per augmentar aquesta sensació, tot i que sembla que només és una primera aproximació a aquesta nova eina, que en un futur podria servir per permetre una experiència immersiva més completa i passar d'una visió d'una pantalla de gairebé 180°, com es proposa en aquesta obra, a la totalitat dels 360°. En aquest sentit de trencar la bidimensionalitat, l'espectador també es pot moure entremig dels colors de *Pipilotti & Mariscal*, una projecció sobre diverses teles que ret homenatge al videoartista i al dissenyador que es mencionen al títol.

Finalment, cal destacar la incorporació de la representació de la realitat, que s'allunya de l'abstracció pura però que continua essent àmpliament subjectiva. El ma-

jor exemple d'aquest fet es troba a *Bernat pescaire escoltant Suso*, una peça molt recent que és central per a l'exposició, no només per les seves grans dimensions sinó perquè, a més, s'hi reconeixen els colors i els paisatges del Delta de l'Ebre.

És una exposició que ha despertat molt d'interès sobre aquesta particular creadora i, d'aquí en endavant, caldrà estar atent també a les seves actuacions en directe, que prometen ser captivadores.

Obres d'Alba Corral. Fotografies: Lo Pati.

CONTRA EL PODER: EL TREBALL RECENT DE DANIEL GASOL

// QUIM TORRES

Art (in)útil. Raig Verd Editorial, 2021. «Orden público». Chiquita Room, Barcelona. De l'1 de desembre del 2021 al 5 de febrer de 2022. *Programa de moralización*. MÈDOL. Centre d'Arts Contemporànies de Tarragona.

10 de desembre de 2021. danielgasol.net. medol.cat

El poder està disseminat per totes i cadascuna de les parts de l'entramat social, com bé apuntà M. Foucault, tan endins que ni tan sols ens n'adonem; justament per això, perquè no es pot combatre el que s'ignora, les estructures de dominació i opressió segueixen ben presents a les nostres societats. La cultura i l'art no se'n salven pas; de fet, en molts casos, inclús perllonguen aquesta estructura que les beneficia com a institucions representatives d'un sistema capitalista.

Daniel Gasol reflexiona i actua en el seu treball per desestabilitzar les estructures socials construïdes a partir de convencions que afavoreixen interessos polítics, econòmics i patriarcals i que constreñen les relacions i els comportaments humans. En els darrers mesos, alguns dels seus plantejaments han ressonat a través de tres formats diferents: la publicació de l'assaig *Art (in)útil*. Sobre

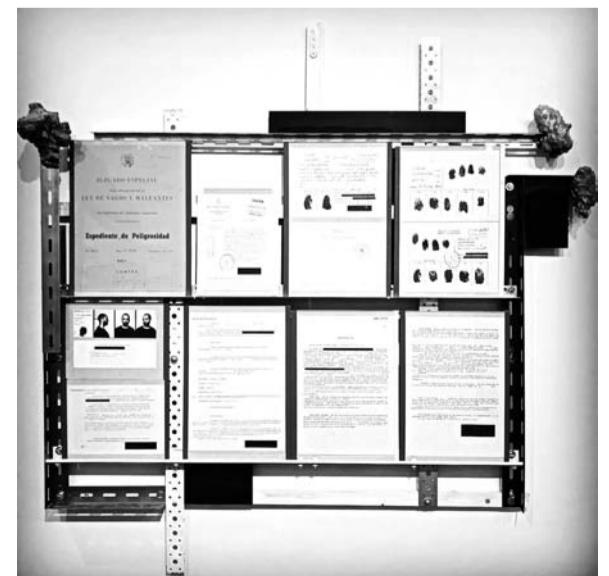
com el capitalismo desactiva la cultura; l'exposició «Orden público: Vagos, Maleantes y Peligrosidad Social» a la Chiquita Room de Barcelona; i *Programa de moralización: relectura de la Casa Canals de Tarragona*, una intervenció o assaig en viu en forma de visita guiada a la Casa Canals, organitzada pel Mèdol. Aquests, són tres treballs que comuniquen idees i investigacions de manera molt incisiva, sobre tres eixos principals, que no exclusius, que bé es podrien complementar per tal de generar una imatge àmplia del poder en la societat occidental actual: la cultura i l'art, l'orientació sexual i la família i les relacions de classe.

La seva no és una crítica fàcil ni dispersa entre la poètica, sinó que sorprèn per la solidesa dels fonaments sobre els quals es construeix. El millor exemple d'això es troba a *Art (in)útil*, que recull una bona quantitat de bibliografia interessant, que serveix tant per basar com per ampliar informació i reflexions sobre el comportament de les institucions culturals en un sistema regit pel benefici capital computable i sobre les contradiccions que això genera per a un desenvolupament cultural lliure i real. L'assaig tracta moltes qüestions al voltant d'aquest marc conceptual, sobre la professionalització de l'artista, la crítica o, fins i tot, l'estètica.

Programa de moralización, també fa referència a la institució com a forma de dominació, tot i que, en aquest cas, està relacionat amb les institucions de la família cristiana,

del matrimoni i del treball, entre d'altres, amb la història de la Casa Canals i els seus habitants i propietaris com a fil conductor. D'altra banda, l'exposició a la Chiquita Room ens mostra la faceta més visual del treball de Gasol, d'estètica gamberra però molt treballada, que recerca, en aquest cas, sobre les lleis de «vagos y maleantes» i de «peligrosidad social» que condemnaren l'homosexualitat a Espanya des del 1933 fins als anys vuitanta. Ambdós projectes es troben ben documentats al seu web, que és de recomanada visita per conèixer més a fons el seu treball.

Daniel Gasol, Expediente personal.

TOSQUELLES: EL TALL I LA SEQÜÈNCIA

//JORDI VERNIS

«Àlbum Tosquelles, un assaig visual de Carles Guerra».

Del 30 d'abril al 26 de juny de 2022.

MAMT. Tarragona.

dipta.cat/mamt

Per a Francesc Tosquelles (1912-1994) el més important de les paraules no era el seu significat, sinó el tall i la seqüència. El ritme, l'accent o la flexió dels fonemes. Així ho declarava a *Une politique de la folie* (1989) el documental/entrevista que fins ara era el document més accessible que teníem per conèixer a fons el psiquiatra i psicoanalista reusenc.

Durant l'any passat, i també al llarg d'aquest 2022, però, un teixit fet d'obres, exposicions i activitats ha caigut sobre la figura de Tosquelles per marcar els seus contorns i el seu perfil d'una forma més precisa i renovada. Parlo del volum *Tosquelles. curar les institucions* (Arcàdia, 2021) de Joana Masó; de l'obra de Mireia Sellarès *Història potencial de Francesc Tosquelles. Catalunya i la por* (2021, coescrita amb Joana Masó); passant per les exposicions «Tosquelles. Com una màquina de cosir en un camp de blat», comissariada per Joana Masó i Carles Guerra al CCCB de Barcelona; i «Àlbum Tosquelles, un assaig visual de Carles Guerra», a cura de Carles Guerra al Museu d'Art Modern de Tarragona.

El tall i la seqüència, deia. Tosquelles va utilitzar el cinema per mostrar el dia a dia de les institucions dedicades a les cures dels malalts mentals on va treballar. Especialment del centre hospitalari de Saint Alban a França. Les seves filmacions en 8 mil·límetres no ofereixen cap objectiu narratiu concret. A les imatges que ens regala hi importen més els gests i els posats dels protagonistes (l'accent, la flexió) que cap altra cosa. S'hi mostren accions quotidianes, especialment activitats dels residents a qui es feia participar en sessions de teatre i poesia; en assemblees, festes populars i també en simples treballs manuals. Tosquelles introduïa així la noció de comunitat

—i, és clar, de cooperativa— allà on semblava que només hi podia haver reclusió i aïllament.

Al CCCB aquestes gravacions són presentades com un element indispensable per entendre l'aportació de Tosquelles. Les trobem en petit i mitjà format, subratllant-ne la importància però sense desmarcar-se jeràrquicament d'altres tipus de documents que conformen el treball d'arxiu, omnipresent a les dues exposicions, a l'obra de Sallarès i al llibre de Masó. Al MAMT, en canvi, les cintes no juguen tant el rol de ser un element per entendre en les seves innovacions clíniques, sinó un material que contribueix a explicar la seva biografia. I aquest és un dels punts més importants d'entre tota aquesta sèrie d'esdeveniments corals dedicats a Tosquelles: mentre a Barcelona la seva figura i el seu llegat es lliguen a una comunitat (artística) global, a Tarragona hi trobem més una constel·lació biogràfica i familiar.

Tosquelles va utilitzar el cinema per mostrar el dia a dia de les institucions dedicades a les cures dels malalts mentals on va treballar. Especialment del centre hospitalari de Saint Alban a França.

I és que, a Barcelona, s'hi troben obres d'alguns dels grans noms de l'Art Brut —una menció especial mereix l'arxiu fotogràfic de J. Dubuffet, a part de les seves pintures—, complementats per Jean Fautrier, K. Appel, Nancy Spero o el treball conjunt d'A. Melitopoulos i M. Lazzarato. Tosquelles es presenta com a trampolí per a un context creatiu mundial, del qual ell és un nexa i al mateix temps una influència. Al MAMT, en canvi, el que hi trobem és un arxiu personal analitzat en col·laboració amb l'ajuda dels seus fills i filles i també de l'exdirector de l'Institut Pere Mata, Antonio Labad. Només cal veure fins a quin punt l'autoretrat de Tosquelles exposat a Barcelona entronca amb les avantguardes europees, mentre que la seva pintura sobre la sardana exposada a Tarragona gairebé suggereix una connexió amb el Noucentisme.

Aquests efectes de compensació —del particular al general, de l'home concret al pioner mundial— s'aconsegueixen, sens dubte, gràcies a les capacitats que té el treball d'arxiu d'encarar qualsevol investigació curatorial. L'arxiu no només comparteix amb el cinema (el de Tosquelles i el cinema en general) l'habilitat de prioritzar el tall i la seqüència, sinó també la de trencar amb sentits únics i lineals. Permet, en paraules de Tosquelles, de «desbarrar» (*déconnais*). Desbarrar, dir tonteries, en tant que bromes o paraules sense sentit.

Finalment, el cinema arxiu àlbum de Tosquelles (importants també les seves cintes de casset, amb la mateixa funció d'arxiu però només amb veu) podria tenir una tercera funció assenyalada en totes aquestes propostes que hem comentat. Seria el de crear comunitats terapèutiques. Cooperació sense alienació burocràtica, això és el que buscava Tosquelles; això és el que suposa «curar les institucions». I crec que Sallarès toca el moll de l'os quan ho assaja a la seva *Història potencial*, reunint a una sèrie de participants que van declamant en bars una recreació dramatitzada de la carta que Tosquelles, segons ell, va enviar a Stalin per queixar-se del fet que «A Espanya no n'hi ha pas de soviets. Dir "tot el poder pels soviets" equival a donar la raó als militars. I al rei i a la reina». Una carta mai trobada.

La recreació ficcionada d'aquesta carta per part dels actors ambulants introdueix la ficció dins les possibilitats de l'arxiu, que ja no és una eina obligada a ser un simple document, a certificar un fet passat. Ells no són ni Tosquelles ni els residents dels hospitals, però se'ls invoca a tots, com a figures extraordinàries que han vingut a desbarrar fora dels murs de les institucions. Aquesta invocació última crec que és el gest més genuïnament Tosquelles, i que explica quina era la motivació dels seus esforços: «Cal conviure amb els malalts», repetia. «Però no per ser a l'hospital psiquiàtric dia i nit es conviu amb ells. Jo visc sempre amb ells. Jo els habito, ells m'habiten. Els meus primers malalts segueixen vius dins meu.»

Diputació de Tarragona, arxiu fotogràfic MAMT.
Alberich Fotògrafs.

LEONARDO ESCODA.
«MÚSICA CALLADA».

// MÀRIUS DOMINGO

.....
Monestir de Poblet.

Del 19 de març al 19 d'agost de 2022.

22 peces de format gran que són com finestres obertes al matí, lluminoses i clares, transparents, depurades, on l'accessori ha estat eliminat, amb predomini d'una gamma cromàtica molt concreta: blanc i gris que s'allunya del negre i la foscor, amb zones ocre que ens recorden la sorra de la platja o els bancals dels arrossars del delta de l'Ebre quan durant l'hivern s'assequen. Produïdes durant els anys 2020 i 2021, recullen l'essència del que l'artista va sentir i va viure durant els moments més complicats de la covid-19: el confinament ocasionat per la pandèmia, l'angoixa de la malaltia, l'aïllament, la introspecció i la revisió del treball fet, la redescoberta de llibres ja llegits i música ja escoltada, l'eliminació d'idees i objectes superflus, la fragilitat. Un treball intens que podríem dir que actua com a síntesi del que havia fet els darrers anys, permetent un exercici de maduresa i contenció. Un procés que ha portat a l'artista, en les seves paraules, a una «reflexió que a la vegada ha estat una revisió de la meua actitud vers la pintura avui, al segle XXI».

Una mirada atenta ens permet descobrir fragments de lona amb els quals es cobreix la càrrega dels camions, un element molt poètic que sovint trobem en els treballs de Leonardo Escoda; també hi veiem trossos irregulars de cartó o paper on intuïm dibuixos que s'han incorporat a la tela i que s'intueixen amb transparències subtils. El treball sobre la tela (lona amb una suau imprimació o lli sense tractar) s'ha efectuat com si l'artista hagués tingut a l'abast un quiròfan: amb delicadesa, mantenint a la vista

les propietats de cada material pictòric (fonamentalment pintura acrílica) i amb intervencions que combinen la descoberta atzarosa de la pintura que regalima i crea estanyes codis de barres, amb la decisió de l'artista que vol deixar una marca indeleble.

.....
[...] algunes de les claus d'aquestes obres: ocultació i insinuació, un puzzle on les peces funcionen de forma conjunta i on l'espai (una de les sales del monestir de Poblet) actua com a marc de tot el treball [...]

Aquí trobaríem algunes de les claus d'aquestes obres: ocultació i insinuació, un puzzle on les peces funcionen de forma conjunta i on l'espai (una de les sales del monestir de Poblet) actua com a marc de tot el treball, unificant-lo i donant-li sentit, com els títols de les peces, que no es presenten en les habituals cartel·les sinó que els trobem escrits en el full de sala, constituint un núvol evocador que permet construir una cartografia on cada espectador aporta alguna cosa. Així, hi trobem John Cage, Miles Davis o Frederic Mompou, ja que amb «Música callada» dona títol a l'exposició, poesia i música silenciosa, evocadora, que vibra sense necessitat de ser-hi present.

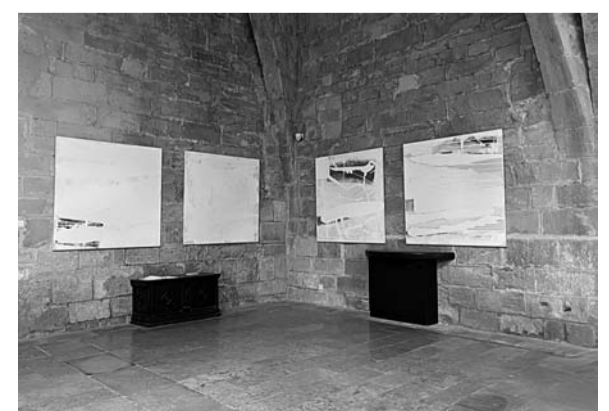
Potser les peces que més m'han interessat són aquelles en les quals l'artista actua sobre la superfície pintada, introduint línies sinuoses fetes directament amb llapis de grafit, dibuixant cartografies internes, camins abstractes, com si aïllessim en un mapa de carreters una ruta o en un atlas d'anatomia una artèria, un element aleatori, casual, anecdòtic, aparentment sense sentit, però amb un significat íntim per a les persones que circulen per aquella ruta o per a l'ésser viu que depèn d'aquell flux sanguini. Fins i tot l'objecte més minúscul, l'estructura més allunyada

i desconeguda, oculta als nostres ulls, té un valor, una utilitat silenciosa que desconeixem.

L'espai expositiu, el format i la tècnica emprada per Leonardo Escoda creen una atmosfera de recolliment que ens fa dialogar amb les seves obres, descobrint un univers amagat que no es veu però que hi és en cada moviment executat sobre la tela, de manera que ens resulta impossible no pensar en el model platònic, evocant Enrique Lynch —a *Ensayo sobre lo que no se ve*, Abada, 2020—, que ens recordava que «la imatge és el costat visible d'una experiència intel·ligible que no sabem com explicar». Potser no cal, «a mesura que el temps passa i els objectes o els dispositius resulten més familiars, una capa d'invisibilitat cau sobre ells fins al punt d'adquirir una qualitat difícil de desxifrar; sorgeixen llavors reductes d'intimitat resguardats de les mirades dels altres, llocs lluny de la vigilància dels altres, que constitueixen mons fora del món, àrees invisibles» (María Teresa Muñoz, *Escritos sobre la invisibilidad. Arquitectura y ocultación*, Abada, 2018), vaig pensar en aquest llibre quan en una conversa amb Leonardo Escoda, l'artista proposava una «interacció entre l'arquitectura i el discurs». Tota aquesta «absència», que sempre és volguda, té un component molt present en la cultura visual contemporània, ja que la memòria del que hem estat —el que érem, o fins i tot el que volíem ser, les nostres aspiracions i els nostres desitjos, ara ja irrealitzables— ens defineix com a subjectes, com a grup, com a societat, i es manifesta transgredint els gèneres, amb prosa poètica o amb música pintada (Isabel Cadenas, *Poética de la ausencia*, Cátedra, 2019).

.....
Vistes de l'exposició.

Fotografies: ARTIGA.

PÀGINES DE CREACIÓ. LLUC QUERALT. UCRAÏNA.

Serie «Comunisme». Txernòbil, Ucraïna, 2019.

Indagant per les ruïnes de la ciutat de Pírpriat em topo amb el rostre d'un dirigent de l'època Soviètica, impregnat de radioactivitat. La mirada del directiu se m'apareix ara en un estat latent envers l'actualitat política. Sembla que el temps recorda i uneix passat i present com si d'una amenaça es tractés.

Lluc Queralt, Tarragona 1978, és fotògraf i pintor. Graduat a L'Escola d'Art i Disseny de Tarragona. Fotògraf viatger, en llargues estades o en trànsit, ha realitzat sèries a moltes parts del món: Corea, Bolívia, Cuba, Palestina, Bòsnia, Grècia, Nova York, etc. Es mou entre el reportatge, l'etnografia, la crítica social i el testimoni humanista. A cavall de la realitat pensada, la imatge trobada i l'especulació estètica.

CORPUS DELICTI.
NÚMERO 3. «MÓN BRUTAL»

.....
La Grey Tarragona. lagreytarragona.wixsite.com/lagrey
.....

Corpus Delicti és un magazine amb un nou format per a cada entrega. La tres és una acurada revista en format quartilla amb tapa metal·litzada i molt per llegir, més sis suplementos de luxe, més grans, amb imatges, un per a cadascun dels artistes: Thomas Keis, Carles Mercader, Antonio Luque, Oriol Miñarro, Paquito Nogales i Diego Moreno. Aquesta edició parla de feminismes, pobresa, el poder de la imatge, la malaltia, el colonialisme, el gènere i el patriarcat. Els responsables de la galeria projecten, dissenyen, escriuen i s'inventen recursos per fer un producte de qualitat i respecte als artistes participants. Des del cim d'una deixalleria que col·lapsa, diuen. **AR**

QUÈ ENS MATA?

.....
Art Amill, Vinyols.artamill.com
.....

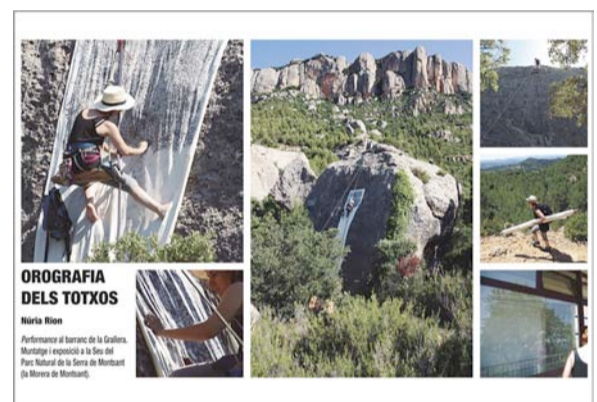
La Galeria Art Amill va fer un cicle d'exposicions amb aquest títol entre setembre del 2020 i gener del 2022. Van ser 12 artistes, acompanyats per 12 escriptors, poetes o crítics que vam fer un text per a l'ocasió. El projecte va mobilitzar molta gent i les inauguracions van ser un concorregut punt de trobada, sempre nombrós i festiu, tot i ser temps de limitacions i confinaments. La sorpresa final ha estat l'edició d'un llibre amb els textos, imatges de les exposicions i de les obres, amb totes les referències de rigor. Un llibre molt ben fet, un petit luxe editorial que reuneix un ventall d'artistes plàstics i lletraferits del territori, d'allò més familiar i divers alhora. **AR**

COL·LECCIÓ D'ART CONTEMPORANI DEL PRIORAT. ADDEND

.....
Addend, La Morera del Montsant. addend.comissariat.cat
.....

L'equipament per a la recerca, la creació audiovisual i el pensament crític al Priorat presenta la publicació que recopila la col·lecció que ha anat construint a partir dels treballs que s'han realitzat des de 2006, dins dels projectes *Priorat Centre d'Art i Addend/Priorat en persona, Arts visuals*. La col·lecció consta de 23 peces produïdes expressament per aquests projectes i que, conceptualment, volen ser referencials dels diversos aspectes del Priorat, amb major o menor èxit, tot i que el resultat és molt variat. La col·lecció troba un equilibri entre artistes locals i forans o consolidats i més o menys emergents, complementant, així, una visió conceptualment àmplia. **QT**

«(DE)CONSTRUCCIÓ».
BÉATRICE BIZOT

.....
Galeria Anquin's, Reus.
Del 6 de maig al 22 de juny de 2022.
.....

Béatrice Bizot agafa elements de l'escultura monumental i de la joieria per construir peces en les quals el detall i la textura configuren un llenguatge expressiu propi. Una joia que hem triat i ens pengem del coll, que portem amb nosaltres i forma part de la imatge que volem transmetre. Petites finestres allargades i verticals, esclatxes que insinuen espais interiors, llocs inhabitats, buits, com si algú hagués extret tota la matèria i l'artista esperés que nosaltres, els espectadors, aportem alguna cosa pròpia. La bellesa de la destrucció i del cataclisme, de l'espai on sabem que tot continuarà igual després de la nostra partida, i tenim el convenciment que l'existència d'aquelles peces que poden ser fràgils, perduraran en el temps, prenen alguna cosa de nosaltres. **MD**

«L'IMMANENT PRECARI»

.....
Joana Baygual, Rosa Brugat, Rosó Cusó, Marisa González, Myriam Lambert, Francesca Llopis, Matilde Obradors, Anton Roca i Aureli Ruiz.
Aldtu, Reus. Del 12 de març a l'1 de maig de 2022.
.....

L'exposició «L'immanent precari», que porta com a subtítol «Pràctiques (artístiques) per a la permanent i interminable recreació del cos i de les modalitats d'existència» és la tercera del cicle «Les condicions idònies» que comissaria Aureli Ruiz, peces que proposen una mirada personal a la natura que ens envolta i a les relacions que establim amb aquest medi ambient, sempre diferent, que ens atrau com un imant. Mirades crítiques que parteixen de l'imaginari ecologista i potser d'una concepció de la natura propera al romanticisme, que aquest grup d'artistes reinterpreta colpidorament, fent que ens qüestionem la postura fàcil i còmoda que prenem quan ens acostem a la natura i al món rural, buscant un univers domesticat que amaga arestes i una realitat polièdrica que conviu amb les nostres contradiccions. **MD**

«ESCULTURES I SOMNIS, TRINITAT»
MIQUEL GONZALBO

.....
La Comella Gràfica, Tarragona.
26 i 27 de març de 2022.
.....

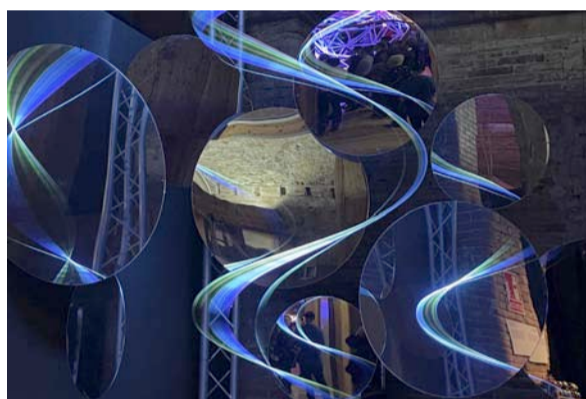
Ferro que sembla suau i dúctil, com seda o vellut que es plega i espera ser tocat, les peces de l'artista de Castelló Miquel Gonzalbo respiren proximitat i contenció, però també contundència i una estranya força que atrau l'espectador. Com si un gegant s'hagués tret la peça d'una armadura i delicadament ens la volgués ensenyar, i nosaltres ens la mirem i desitgem ser gegants i portar armadures de ferro amb les quals viure grans aventures. Però quan ens acostem a les escultures de Gonzalbo en veiem la dimensió humana, una textura acuradament polida i unes formes senzilles que ens parlen d'algú que viu cada dia en contacte amb formes volgudament orgàniques, amb la contundència dels objectes creats per ser acaronats amb la mirada. **MD**

«ORÍGENS»

Centre d'Art Cal Massó, Reus.
Del 27 de maig al 23 de juliol de 2022.

La col·lecció Beep d'art electrònic i digital mostra algunes de les seves peces en una interessant exposició que, des de les noves tecnologies, fa referència als instints bàsics i originals de l'espècie humana. Algunes obres esdevenen representacions de la ment, la memòria i la identitat i mostren com les eines avancen i amb elles canvia la nostra posició enfront la realitat. Un muntatge ambiciós que fa reviure temporalment Cal Massó amb una selecció d'obres àmplies en contingut i forma, entre les quals sobresurten les d'Albert Barqué-Duran i Marc Marzenit, Eduardo Kac, Marina Núñez, Joan Fontcuberta i Pilar Rosado i Robertina Sbjanic. **QT**

LES ESTRUCTURES DE «SIMBIOSI»

CERAP, Riudoms.
Del 4 de març al 30 d'abril de 2022.

La secció d'art del CERAP, a poc a poc, va posicionant Riudoms en el mapa artístic del territori. Per la seva sala han passat exposicions a tenir en compte i una bona quantitat d'activitats interessants, i ara s'han atrevit amb la que és la mostra més ambiciosa fins a la data, una col·lectiva amb divuit escultures, de divuit artistes diferents, les quals cerquen límits i sinergies entre materials i conceptes. De Josep Cerdà, Àngel Pomerol, Ariadna Parreu, J. Rodríguez Soronellas, Ester Ferrando o V. Anglès són algunes de les peces que més destaquen, tot i que també és cert que hi ha una petita minoria que desmereix el discurs general de la mostra. **QT**

FORNELLS PLA,
VITRALLS DE LA CANONJA

Centre d'Estudis Canongins.

El Centre d'Estudis Canongins treballa per difondre un element destacat del patrimoni artístic del poble: els vitralls de l'església de Sant Sebastià realitzats per Francesc Fornells Pla a principis de la dècada de 1960. Fornells Pla va ser un artista actiu dins el grup de joves renovadors de la plàstica catalana, impulsors del Saló d'Octubre. Format a París i a Florència, muralista, vitraller i escultor, reconegut internacionalment pels vitralls de maduresa, abstractes i creats com una part orgànica de l'arquitectura, la propera tardor es farà una exposició seva al Castell de Masricart i un seguit d'actes i tallers per fer conèixer la tècnica del vitrall. **AR**

GELO.
«AMANTS DELS QUE VIUEN
EN EL FORAT DELS SOMNIS»

Galeria Nautilus, Tarragona
Del 23 d'abril al 8 de juny de 2022.
espaiartnautilus.com

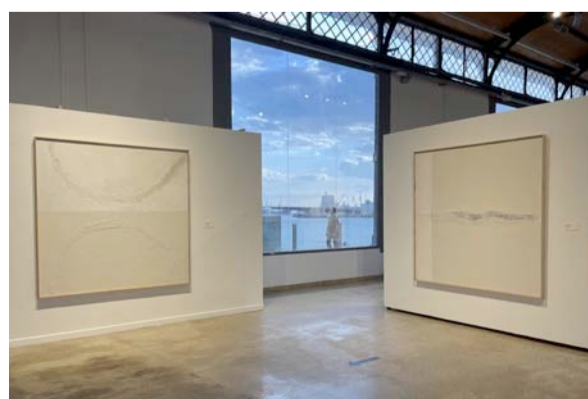
Obra recent de Gelo feta els dos darrers anys, des del seu confinament a Ulldecona. El nucli dur de l'exposició són un grup de pintures grans sobre tela, obres molt elaborades on fa un filtre compost d'elements simbòlics, paisatges onírics i, com passa en els somnis més inversemblants, de realitats més que presents, omnipresents. Hi apareix el luxe, la cobdícia, l'amor, l'agressivitat, el poder, la glòria i les amenaces. Entre els personatges, la mona Micaela, popular protagonista d'un treball performàtic d'Óscar Vives. La Micaela va visitar l'exposició i, per un dia, va ocupar un altar des d'on va fer valer la seva autoritat. Cal destacar també una col·lecció de llibres d'artista tant virtuoses com transgressors. **AR**

«LÍMITS».
ROSER ODUBER

Tinglado 1 del Moll de Costa, Port de Tarragona.
Del 5 de maig al 3 de juliol de 2022.

Activista i promotora cultural, Roser Oduber treballa en íntima connexió amb la natura. Les seves obres tenen la proximitat de les coses conegudes, d'allò que tenim molt a prop i que desconexim. En les seves mans, els límits entre el que és dins i el que és fora es difuminen, desapareixen. «Límits i no límits de llocs i no llocs, per expressar allò que ens separa i ens agermana, la Terra» ens diu en el catàleg de mà; a la frontera potser hi ha el que no vol ningú, el que deixem abandonat, el que llencem, és l'espai difús entre allò habitat i el lloc que ocupa la natura, una àmplia frontera on conviuen canonades abandonades, runa, brossa, petits animals, insectes, plantes, éssers vius que ens recorden d'on venim. Una reflexió sobre el lloc d'on venim, com l'hem transformat, i com, finalment, hi tornarem. **MD**

IVAN FORCADELL.
LA COENTOR

MAMT i Mèdol, Tarragona.
De l'11 de juny a l'11 de setembre de 2022.
dipta.cat/mamt
medol.cat

Feia temps que no es veia a Tarragona una exposició individual d'aquestes dimensions dedicada a un artista tan jove com Ivan Forcadell, nascut el 1993 a Alcanar, el poble de les Terres de l'Ebre que és essencial per posar en context la seva obra. Forcadell elabora imatges, objectes i espais fent ús de materials trobats que remetien a experiències viscudes en l'àmbit rural d'Alcanar i creen una espècie d'imaginari folklòric contemporani, teixit a partir de l'humor, la ironia i la subversió. Elements que també surten de les sales d'exposició i actuen excepcionalment a la planta noble de la Casa Canals, un moviment inesperat i irreverent. **QT**

**LA BIENNAL DE VENÈCIA,
ON LA REALITAT SUPERA LA FICCIÓ**

// CÈLIA DEL DIEGO

.....
59 Esposizione Internazionale d'Arte della Biennale di Venezia.

Del 23 d'abril al 27 de novembre de 2022.

labiennale.org

La Biennal de Venècia ha reobert les portes sota el lema «La llet dels somnis», un projecte de Cecilia Alemani que pren el nom del suggeridor relat infantil de Leonora Carrington a partir del qual la comissària convida els assistents a un viatge oníric que obre vies de reflexió i de transformació de la humanitat mitjançant la tecnologia, la imaginació i l'esoterisme. Més enllà de la màgia que desprèn el marc conceptual de la proposta on tot és possible, aquesta és una edició marcada més que mai per l'actualitat social i geopolítica global. D'entrada, la Biennal retorna després d'un any de pausa forçada degut a la pandèmia mundial que ens va tancar a casa i que suposarà ja una modificació en el seu calendari futur. I ho fa en un moment en el qual el món sencer té fixada la mirada vers la invasió militar russa a Ucraïna i les seves conseqüències socials i econòmiques. A Venècia, una vegada més la singular ordenació nacional de l'esdeveniment es veu sacsejada per la realitat. Enguany el pavelló de Rússia romandrà tancat perquè el comissari, Raimundas Malašauskas, i els artistes que hi havien d'exposar s'han negat a fer-ho al·legant que no volen representar l'acció del govern rus. Per la seva banda, Ucraïna, que contra tot pronòstic ha aconseguit fer arribar el seu projecte oficial, suma ara al pavelló ideat per Pavlo Makov abans que esclatés la guerra, una nova proposta que obre un espai de debat amb una intervenció amb sacs de sorra com els que s'utilitzen per protegir el patrimoni de les bombes.

Tot i que el relat de *Fountain of Exhaustion. Acqua Alta* de Makov s'ha vist metafòricament resignificat per les circumstàncies en termes d'esgotament de la democràcia, en un inici es referia a l'aigua en tant que recurs natural necessari. L'explotació i la domesticació de la natura per part de l'home ha tendit a un procés de desconexió amb aquesta que urgeix revertir. És una altra de les qüestions que ressonen a la Biennal. Al pavelló català, Lara Fluxà presenta *Llim*, a cura d'Oriol Fontdevila, la proposta més reeixida que s'hi ha pogut veure fins al moment. Concebuda com un organisme viu que s'anirà modificant al llarg dels set mesos d'exposició, la instal·lació es formalitza com un intricat circuit conformat per les estructures de vidre bufat que caracteritzen el treball recent de l'artista. En aquest cas, però, pel seu interior hi circula aigua de la llacuna veneciana que hi arrossega sediments i residus del subsol, es metabolitza i, tot seguit, retorna al fons del canal. Un projecte complex en l'àmbit logístic, burocràtic i també conceptual, que posa en relació les qualitats dels processos de liquació del vidre i de solidificació de l'aigua, i que s'expandeix en múltiples direccions a partir de referències al passat, al present i al futur d'una ciutat que va emergir dels sediments dels rius i viu immersa en un estat de fragilitat que l'amenaça amb la dissolució.

De rabiosa actualitat és també la reivindicació històrica que fa Alemani de la preponderància masculina entre els artistes presents a l'esdeveniment. Tant la seva selecció, com la dels mateixos països reflecteixen una mena de compensació deliberada pel que fa a la participació d'artistes dones o de gènere no binari. De la mateixa manera, s'ha posat també especial atenció a la representació de les cultures minoritàries. En aquest sentit, no és gratuït que França presenti per primera vegada una autora d'origen algerià com és Zineb Sedira, amb un treball sobre el primer cinema de la independència d'Algèria, que celebra aquest any el seixantè aniversari, o que Suïssa hagi

optat per la francomarroquina Latifa Echakhch; i menys encara que les artistes reconegudes amb el Lleó d'Or siguin dues dones negres d'ascendència africana com ho són l'americana Simone Leigh i la britànica Sonia Boyce, ambdues amb projectes de fort component autoetnogràfic i de reivindicació dels orígens.

D'altra banda, Maria Eichhorn i Ignasi Aballí han coincidit a portar a terme una revisió conceptual de l'arquitectura de sengles pavellons, en interacció amb les altres construccions dels Giardini. La primera ha deixat al descobert els fonaments i les parets de totxo del pavelló del Regne de Baviera d'inicis de segle i l'impacte que hi va tenir la imponent ampliació nacionalsocialista de l'any 1938. Aballí, a cura de Bea Espejo, ha reconstruït internament les parets del centenari pavelló espanyol en un acte poètic, i polític, de corregir-ne deu graus l'orientació i arrencar-lo així a les veïnes Bèlgica i Holanda. Un pavelló, el belga, que aquesta edició llueix especialment amb el projecte *The Nature of the Game* de Francis Alÿs que, rere una aparença innocent i juganera, traspua una forta càrrega social i política. En la línia de la recerca que fa més d'una dècada que desenvolupa, Alÿs desplega a Venècia un laberint de vídeos en els quals ha enregistrat, sense intervenir-hi, l'enginyosa relació dels nens amb els seus entorns. El conjunt esdevé un innegable reflex de cultures i tradicions, però sobretot fa patent la capacitat de resiliència dels infants en situacions deprimides i de conflicte.

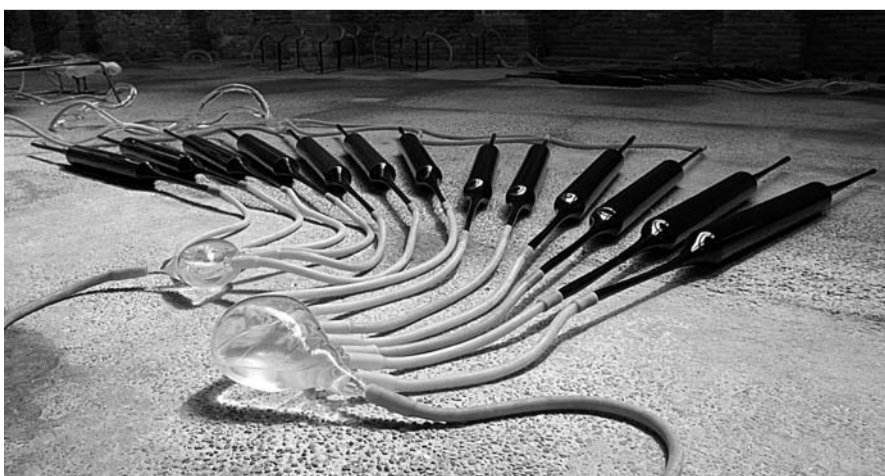
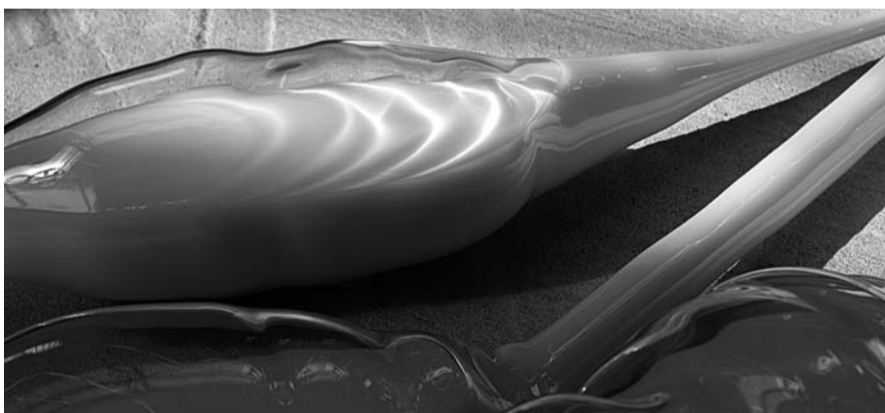
Fins aquí quatre pinzellades d'una proposta que no cap en aquestes ratlles i que fa que aquest estiu la ciutat dels canals esdevingui encara més un destí d'excepció on anar a assajar somnis mentre la vida passa.

.....
Detalls de Llim de Lara Fluxà.

Fotografies: Institut Ramon Llull / Violeta Mayoral.

Vista de The Nature of the Game de Francis Alÿs.

Fotografia: ARTIGA.

**BEUYS A BOLOGNANO:
UN ALTRE CENTRE DEL MÓN**

// JORDI RIBAS

.....
Paradise Museum of Joseph Beuys, Museu privat de Lucrezia de Domizio Durini. A partir del 12 de maig de 2022. asa-art.com/beuys/museum

Quants i quants centres té l'art i la cultura contemporània? Quantes i quantes relacions humanes conformen els centres culturals que també ens conformen? La descoberta d'aquest lloc únic i excepcional que és Bolognano ens porta a alimentar de nou la doble pregunta i a imaginar quants llocs també conformen els nostres universos culturals sense quasi ni saber-ho.

Perquè a Bolognano, un petit poble de la zona dels Abruços, allà on comença també el sud d'Itàlia, hi viu una part de la memòria de l'artista alemany Joseph Beuys (Krefeld, 12 de maig de 1921 – Düsseldorf, 23 de gener de 1986) i sobretot del seu treball que amb el nom de «DIFESA DELLA NATURA» va fer entre el 1972 i el 1986. Una obra fecunda i generosa d'idees, d'accions i d'objectes, feta ben a prop dels seus amics i mecenes: Lucrezia de Domizio i Giuseppe «Buby» Durini, i que marca la darrera etapa creativa i vital de l'artista. Un període que sembla totes les llavors del seu treball més ecologista i arrelat a l'entorn, i que fa créixer a la vegada les màximes que defineixen també la seva aportació artística: «La revolució som nosaltres», «Tot ésser humà és un artista», «Art = Capital», i evidentment la «Defensa de la natura».

Allà/aquí encara hi feineja la baronessa Lucrezia de Domizio Durini (Trento, 3 de gener de 1936) per mantenir viva la flama de l'obra de Joseph Beuys i també de les múltiples

relacions que genera encara. Així les persones afortunades que podran passejar pel lloc es trobaran amb unes quantes penyores que remetent a l'artista alemany però també a alguns artistes i pensadors de l'art de l'«univers LDD», totes al voltant de la casa de Lucrezia i de la plaça Joseph Beuys (el carrer de Harald Szeemann, l'escultura habitable *Casa cielo* de Mario Bottinelli Montandon, la vitrina *Spazio x Tempo* de Marco Bagnoli, l'escultura *Rose für direkte Demokratie* de Luisa Valentini...). Instal·lacions repartides en diferents cases i carrers que ens recorden tothora la presència beuysiana i també la multiplicitat d'interessos i passions que conformen la vida de Lucrezia i converteixen el poble en un lloc de memòria d'alguns dels referents de l'art contemporani occidental.

.....
Qui hi entri hi observarà les pistes de les personalitats que conformen la seva «col·lecció de relacions humanes», el seu patrimoni principal, donant sentit i forma a la *Piantagione Paradise*, on vegetació i art es retroben a la manera de Beuys.

.....
L'objectiu principal però hauria de ser el de poder entrar a l'Hipogeu —el no-lloc que Lucrezia ha creat a la memòria de l'artista i que des del 12 de maig del 2022 es presenta com la consolidació principal de la seva molta feina. Ara mateix semblaria fàcil trobar la porta per fer-ho però no ho és del tot. Qui ho aconsegueixi es trobarà amb el lloc central des d'on irradia l'energia de la vida compartida entre la família Domizio Durini i Beuys, dipositada en una part de les obres fetes conjuntament, amb tots els seus materials essencials (el coure i el ferro i el feltre i la fusta i el llautó i el greix i, evidentment, l'oli i el vi!) i també gran

part del seu arxiu (totes les publicacions que ha promogut Lucrezia, totes les que parlen del lloc i amb una selecció de les traces d'aquesta vida intensa). Un espai quasi sagrat de dues plantes sota terra que vol guardar la memòria d'aquesta experiència vital, també central, per a la història de l'art contemporani del segle xx i evidentment del XXI.

I a l'Hipogeu hi bateguen també totes les energies que neixen dels molts encontres posteriors a la mort de Beuys, des del 1986 fins a l'actualitat. Perquè és en aquest lloc, anomenat «Il luogo della natura», on l'artista va tenir l'espai de treball durant les seves estades a Bolognano, on també han tingut lloc els infinits encontres i les moltes trobades que hi ha promogut Lucrezia. Qui hi entri hi observarà les pistes de les personalitats que conformen la seva «col·lecció de relacions humanes», el seu patrimoni principal, donant sentit i forma a la *Piantagione Paradise*, on vegetació i art es retroben a la manera de Beuys.

Aquest altre viatge, que va des de la doble pregunta de l'inici d'aquest text a l'«altre centre del món», és també ple de complexitats i aprenentatges. Un testimoni més del viatge de la cultura dins del viatge dins del viatge dins... Potser desvelar algunes d'aquestes pistes és traïr l'essència de la descoberta que encara està per fer. Perquè ni aquestes paraules ni les imatges que les acompanyen no diran prou la sorpresa del viatge que esteu a punt d'emprendre totes les persones que, llegint aquest text, heu sentit la necessitat també d'anar a Bolognano i d'entrar a l'Hipogeu i descobrir i re/descobrir les potències vives de Joseph Beuys i de saber molt més de la vida i l'obra de Lucrezia de Domizio Durini.

.....
Fotografies: Cortesia Archivio Storico De Domizio Durini.
.....

ISABEL SALUDES.

«ESPAI, TEMPS, SILENCI»

// ASSUMPTA ROSÉS

.....
Museu d'Art Modern de Tarragona.

Del 3 de febrer al 17 d'abril de 2022. dipta.cat/mamt

Isabel Saludes va donar una campanada el 1987 quan va presentar una exposició individual al Centre de Lectura de Reus. Els espectadors ens vam quedar amb la boca oberta, sorpresos i admirats. Uns quadres grans, bàsicament abstractes, tècnicament impecables, sensibles, amb composicions simples però arriscades. Mostrava un gran control del color, dels matisos, de les harmonies i els contrastos. En aquella exposició es va revelar una artista formada, llicenciada en Belles Arts, que dominava la tècnica i s'havia creat un llenguatge personal, contextualitzat dins els corrents del postexpressionisme abstracte i el *support surface*.

Amb les obres d'aquella exposició de Reus i algunes altres, uns mesos després es va presentar a la Galeria Eude de Barcelona i, des d'aquesta galeria, va construir una carrera professional amb exposicions i presència continuada a la Fira Arco, a d'altres fires internacionals i a galeries d'Alemanya, Suïssa, Portugal, França i el Japó. Cal dir que al Camp de Tarragona no crec que es pugui trobar una dona artista amb una projecció expositiva i comercial semblant i que és una de les no gaire abundants pintores catalanes amb una carrera internacional. Ja era l'hora que arribessin aquesta exposició i aquest llibre, com a reconeixement a un treball que ha mantingut un alt nivell de qualitat i coherència durant quaranta anys.

La seva pintura l'hem de considerar abstracta, tot i que gairebé sempre conté algun element referencial identificable. Si bé els seus inicis rau en el paisatge, el camí de l'abstracció la va portar a deixar els esquemes compostius d'aquest gènere (cel, terra, aigua, relleu, atmosfera, profunditat) per inspirar-se en espais interiors, més cartesians, amb discretes presències, camps de color convertits en taules, parets, cadires, portes o balcons; i

alguns petits objectes, com ara culleres, bols i copes, que marquen una referència d'escala i de lloc habitat. L'espai del taller és un lloc de reflexió i de treball que l'autora traspasa a la superfície de la pintura en forma d'angles,

No podem deixar de banda la creixent presència de la poesia, com a lectora, intèrpret i amb poemes i llibres de creació pròpia. Els haikus i la poesia han ocupat cada cop més espai i importància al costat de la pintura [...].

.....
 plans i espais de transició. A principis dels noranta va explorar l'abstracció pura, va pintar teles sense rastres identificables de llocs ni objectes, només espai, color i algun signe geomètric. És aquí quan reforça la relació amb els artistes abstractes catalans del seu entorn: Alfons Borrell, Hernández Pijuan, Chanco, Erwin Bechtold, Broto, Patricio Vélez, Xavier Grau...; son alguns dels artistes revisats a l'exposició «Superfície i color. Pintura dels setanta a Barcelona», feta al MACBA el 1997, precisament una exposició en la qual no hi havia cap dona. I aquí sorgeix una pregunta: si als artistes que ja han demostrat el que cal demostrar, se'ls oferís suport i projecció, com afectaria el seu camí?

La trajectòria de quaranta anys de pintar ha estat per a Isabel Saludes un procés sense trencaments. Un cop elaborat un llenguatge propi, ha anat explorant territoris propers al curs del treball. Primer van ser els espais interiors amb mobles i petits objectes, després les sèries abstractes, a continuació elements arquitectònics molt simplificats com arcs, columnes, reixes. Van seguir els espais més propers, dominats per natures mortes, com la gran sèrie de codonys amb protagonisme del groc, i els quadres amb elements vegetals, fulles, branques, alguna flor. Sempre supeditats, els elements representats, a la composició i al color.

No podem deixar de banda la creixent presència de la poesia, com a lectora, intèrpret i amb poemes i llibres de creació pròpia. Els haikus i la poesia han ocupat cada cop

més espai i importància al costat de la pintura; és present en els títols, en els catàlegs, accions i exposicions.

Tant a l'exposició del MAMT, com en el llibre de la Col·lecció Tamarit, publicat per la Diputació i Viena Edicions, les obres no estan datades. No hi ha currículum, llistes d'exposicions o bibliografia. Hem de buscar dades dins la completa anàlisi que ha escrit Antonio Salcedo i en les notes i referències amb què la documenta. És tota una provocació a les convencions, com si es volgués descontextualitzar l'obra, deixar de banda etapes, cicles i trets estilístics de diferents moments. Les pintures demanen atenció en conjunt, al marge de les circumstàncies?

Entenc que l'artista prioritza la relació espontània entre l'espectador i l'obra, i considera el seu treball de quaranta anys com un tot. Obres plàstiques i poemes queden com a metàfores relacionades i reclamen l'atenció per als significats velats o latents. Podríem dir: fora del temps i l'entorn? o potser, fora de convencions acadèmiques? De vegades trobem objectes d'art que no coneixem ni sabem ubicar però hi connectem, ens atrapen. Un cop aquesta connexió s'ha donat, probablement començarem a especular sobre autoria, representació, concepte, tècnica, dates, context històric i personal. Els artistes i les obres d'art desencadenen estudis, cronologies, tesis doctorals, muntanyes de paper i enormes rius de tinta. Si un treball crea expectació, res no ho podrà evitar.

.....
Vistes de l'exposició. Fotografies: MAMT.

**LA RESPOSTA
DELS NOSTRES ARTISTES
A LA DEGRADACIÓ
DEL MEDI AMBIENT
I AL CANVI CLIMÀTIC.**

// ANTONIO SALCEDO

«Physis».

Mèdol, Centre d'Art Contemporània de Tarragona.

Del 18 de març al 15 de maig de 2022. medol.cat

La natura ha estat gairebé sempre la font més gran d'inspiració al llarg de la història de l'art. Si bé no fou fins a finals dels anys seixanta, amb l'aparició del *land art*, que la natura passa a tenir un altre paper i es converteix en camp d'acció. Des de llavors constantment veiem com han anat sorgint artistes i moviments que treballen amb i en la natura.

Més recentment, amb la lluita que es dona arreu del món contra el canvi climàtic, un gran número d'artistes ha decidit prendre-hi part amb el seu treball. Les exposicions i biennals que es dediquen a l'art i la natura a diferents llocs del món són una prova evident de la importància que ha tingut aquesta relació i la seva concreció en obres d'art.

Els artistes prenen partit en aquest debat, bé per sentir l'atracció d'anar cap a la natura, o per plantejaments polítics i socials, però sempre englobats en la necessitat de crear consciència, d'ajudar a mantenir l'equilibri indispensable per fer la terra habitable, tant al món rural, com urbà.

«Physis», comissariada per l'artista Freya Day, s'inscriu en aquest corrent. Cal assenyalar que Freya Day forma part del col·lectiu Cultura Verda, organitzador de la proposta, i que tal com ells plantegen, es dediquen a la sensibilització mediambiental des de la perspectiva de la cultura i l'art contemporani.

La comissària va seleccionar l'obra de nou artistes, tots amb una reconeguda trajectòria, per ensenyar-nos com aquests creadors des d'una visió molt actual ens

mostren la seva preocupació davant de la degradació de la natura i del medi ambient. A continuació en presentem un breu recorregut.

Jordi Abelló amb el seu vídeo ens dona una perspectiva catastròfica, en la qual barreja el món de la mitologia grega amb el món actual. Ens parla de la violència sempre present, a través de Zeus que, en els temps que vivim no ens llançaria llamps, sinó que ens tiraria bombes atòmiques. Àlvar Calvet en la línia d'algunes de les seves darreres obres, amb les seves instal·lacions ens parla de la gestió de l'aigua i de la destrucció/contaminació dels rius,

Els artistes prenen partit en aquest debat, bé per sentir l'atracció d'anar cap a la natura, o per plantejaments polítics i socials, però sempre englobats en la necessitat de crear consciència, d'ajudar a mantenir l'equilibri indispensable per fer la terra habitable, tant al món rural, com urbà.

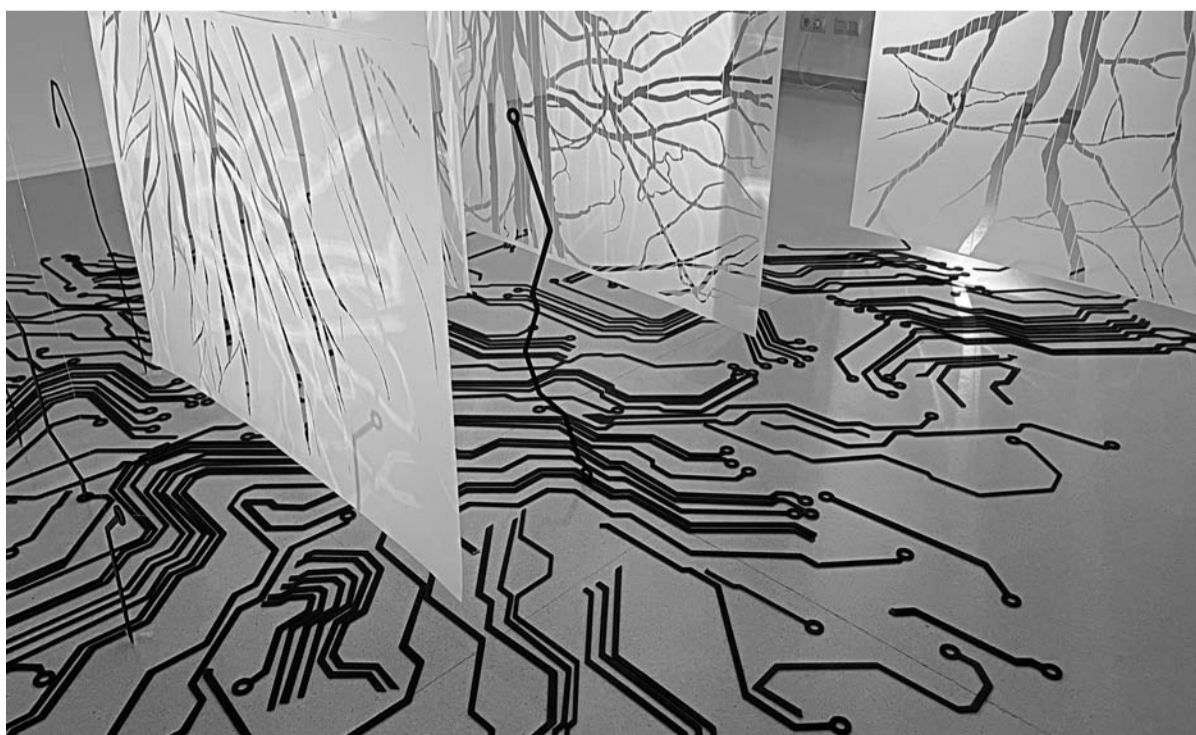

fent referència al Noguera Pallaresa i al Delta de l'Ebre. Roger Caparó un artista que ha trobat en el camp el seu territori creatiu, amb les seves llavors de terra fumada ens presenta la seva reflexió sobre els nostres orígens, sobre la nostra existència. Freya Day la comissària també participa en la mostra amb una obra en la qual reconstrueix una pintura trobada, una metàfora del pas del temps i, a la vegada, una crítica sobre la catarsi que pot representar el reciclatge davant de la destrucció del medi ambient.

Albert Macaya, amb el seu acurat tractament formal i a la vegada amb la seva força conceptual, ens presenta el difícil equilibri, no sempre aconseguit, entre naturalesa i tecnologia, entre la naturalesa i l'economia destructiva. Roser Oduber, una artista compromesa amb el seu entorn, recordem que és la directora del Centre d'Art Contemporani «El Forn de la Calç» a Calders (Moianès), ens presenta una obra en la qual evidencia el contrast entre el seu entorn natural i els residus contaminants que s'hi troben. Dins d'aquest grup, Sergi Quiñonero és segurament l'artista amb una tasca més centrada en aquesta qüestió, justament és el director d'«Els ports, natura i art» que el mes de maig va arribar a la setena edició. Sergi Quiñonero, igual que Roser Oduber, ens presenta unes obres realitzades amb detritus que dia rere dia van envaint qualsevol lloc del planeta. Núria Rion, per la seva part, ens mostra una obra integrada per diferents peces, teles tractades amb pigments naturals, amb marques i senyals, espècies de mapes de la memòria tant del territori com de les persones. Finalment, Aureli Ruiz conjuga dues obres que es complementen, una delicada instal·lació i un reportatge fotogràfic que incideixen sobre el model energètic i la instal·lació de parcs eòlics en el territori.

Com podem veure aquesta mostra ens va donar un ventall de mirades crítiques als problemes mediambientals més crucials i com hi responen els nostres creadors.

Obres de Núria Rion, Albert Macaya, Roger Caparó i Aureli Ruiz. Fotografies: ARTIGA.

CICLE D'ART CONTEMPORANI 2022

// ALBERT MACAYA

Sala Fortuny del Centre de Lectura de Reus.

La Sala Fortuny clou un altre cicle d'art contemporani. El Centre de Lectura de Reus, una entitat degana al nostre país en l'activitat al voltant de l'art contemporani, s'ha mantingut fidel a l'esperit originari dels ateneus: entitats organitzades i gestionades per la ciutadania per endegar activitats culturals de manera independent, autònoma i participativa. En el cas de l'entitat reusenca, els programes d'exposicions han conegut diversos graus d'intensitat i fortuna al llarg dels anys, però han estat sovint un bastió de resistència activista en temps adversos per a les arts. En aquests moments, l'equip liderat per Aureli Ruiz dona continuïtat a aquesta tasca amb solvència i no poca dedicació.

El cicle va començar el gener, amb «Esta puerta, esta ventana», d'Alex Reynolds, a cura de Jordi Vernis. Es tracta d'una jove creadora de trajectòria considerable, que ha destacat sobretot pel seu treball amb la càmera. A la mostra, aspectes de la realització fílmica com el ritme narratiu, l'ús del so o el fora de camp, desafiaven les expectatives de l'espectador per explorar formes alternatives de narrar amb el llenguatge cinematogràfic. Una ballarina i un percussionista amb una bateria semblen interactuar entre si i amb una veu en off sense que quedi molt clara la relació entre els tres elements. La projecció resultant era d'una austeritat marfonent.

Força més estimulante va resultar la segona mostra, al febrer: «Res és possible, tot es mou», de Toni Giró, comissariada per Aureli Ruiz. L'artista, en el context d'una residència artística a un centre de secundària, va convidar un grup d'estudiants a redescobrir els monuments que hi ha al seu barri, emmotllant el rostre dels personatges re-

presentats amb làmines d'estany tenyides de negre. Una interessant mirada al tema de la memòria, que juxtaposava la cultura de la immediatesa, pròpia dels més joves (i portada a l'extrem per la seva addicció, sovint idiotitzant, a les xarxes) amb la pretensió de vèncer l'oblit inherent a la lògica del monument. La paradoxa és que els joves participants veien en els rostres i figures dels monuments convencionals poc més que un *landmark* habitual dels seus recorreguts quotidians de casa a l'institut, sense altre significat ni interès que el de ser part del paisatge conegut.

En el cas de l'entitat reusenca, els programes d'exposicions han conegut diversos graus d'intensitat i fortuna al llarg dels anys, però han estat sovint un bastió de resistència activista en temps adversos per a les arts.

A l'abril, un col·lectiu liderat per Antonio Ortega va presentar «Sala Grup d'Estudi de Grup d'Estudi», una desconcertant i divertida proposta que ens fa evocar la tradició del «des-artista» inaugurada fa ja algunes dècades per Allan Kaprov. El mobiliari i utilatge de la Secció Excursionista del mateix Centre de Lectura va ser tras-

lladat des d'un espai contigu a la Sala Fortuny, i fins i tot la reunió setmanal de la secció es va celebrar en aquell indret. Per a l'ocasió, el Grup d'Estudi va encarregar objectes de marxandatge com ara tasses i bolígrafs amb el logo del Grup serigrafat. El més xocant és que aquests *gadgets* eren exemplars únics, contra la lògica de multiplicitat que hom esperaria en aquest tipus de parafernàlia. Com proposava Kaprov, el joc i la ironia prenen un especial protagonisme en aquesta iniciativa que interpretem com a «des-artitzant».

La darrera exposició del cicle ha estat «Entremig de moltes», d'Anna Vilamú i Albert Gironès, comissariada per Quim Torres. Es tracta d'una proposta màgica i sorprenent, resolta amb un punt d'audàcia que incloïa un joc de miralls, projeccions i fotografies. El (suposat?) punt de partida era l'aparició d'uns estranys cercles en un camp proper durant una residència artística de Vilamú i Gironès al nord d'Itàlia; aparició de la qual ningú del veïnat (o així ens ho van explicar els responsables) els va saber donar raó. Enlloc es feia referència al fenomen dels *Crop Circles*, probablement en un exercici d'innocència impostada, que no feia si no donar versemblança a tot el relat. D'una manera obliqua i un punt poètica, Vilamú i Gironès esbossaven una reflexió sobre temes avui tan pertinents com la veritat i la fiabilitat del que creiem tenir davant els ulls.

El cicle d'exposicions ha anat acompanyat de tres presentacions de llibres: *Art (in)útil*, de Daniel Gassol, *La lección de Johanna Van Gogh*, d'Antonio Ortega, i *Sota la llum del Mar*, d'Espe Pons, un fotollibre sobre la repressió franquista.

Presentació La lección de Johanna van Gogh, d'Antonio Ortega; Entre mig de moltes Vilamú, d'Albert Gironès; Esta puerta, d'Alex Reynolds; Tot és possible res es mou, de Toni Giró. *Fotografies:* Aureli Ruiz.

**CONVENT DE LES ARTS
I «PARLEM CONTEMPORANI».
UNA SIMBIOSI MÚLTIPLE**

// ÀLVAR CALVET

Parlem contemporani?

Sessió 23. 14 de maig de 2022.

conventarts.com

Fa pocs dies va tenir lloc la sessió 23ª del Cinquè Cicle de la Programació estable d'Arts Visuals al Convent de les Arts d'Alcover on s'hi han desenvolupat les intervencions de Futerrí Art-Francesc Mestre, del col·lectiu format per Ainara Garcia, Marta Garcia i Loles Santana, Pía Sommer, Alba Domingo, Ester Fabregat i Anton Roca.

Pel que fa al Convent, l'any 2014 va tenir lloc la inauguració de la seva primera fase de rehabilitació, i recentment s'han acabat les obres d'una part de la tercera fase, amb l'objectiu de transformar-lo en un equipament per a artistes que necessiten un espai adequat per a la creació i producció i que al mateix temps sigui residència artística. Parlant amb Aleix Antillach, director del cicle «Parlem contemporani», programació que s'hi desenvolupa des de fa sis anys, sobre el perquè de la proposta, ens explica que l'any 2016, recent arribat a Alcover i buscant un espai per crear-hi una residència d'artistes, descobreix el Convent

i «en aquell mateix moment va sorgir un enamorament, suposo que per l'eròtica de la ruïna». Aleix ens continua explicant que «un dels meus objectius era trencar amb la idea de que l'art contemporani és una cosa elitista i inaccessible, volia negar aquesta mena de bombolla i establir-hi diversos estadis, i que la programació fos més popular, on s'hi pogués trobar un contingut més teòric o conceptual i al mateix temps uns aspectes més lúdics. Un dels primers objectius que encara mantenim és el fet de voler donar visibilitat a autors que no estan pròpiament al circuit o a nous valors del nostre territori».

Pel que fa a la programació d'art, cada temporada té unes 5 o 6 sessions per les quals han passat més de 100 artistes i en les quals s'hi han implicat molts agents i centres de producció artística del territori com les Es-

coles d'Art i Disseny, la Facultat d'Arquitectura, galeries i col·lectius. Un dels hàndicaps és el seu horari ja que per a veure-hi totes les obres, s'hi ha d'anar el dia de la inauguració, moment en què es creen múltiples sinergies. Antillach ens continua explicant com durant aquests anys «hem anat aprenent dels errors suprimint aspectes que no funcionaven, encaixant cada cop més l'espai al territori, i definint-hi millor l'enfocament». Ara, podem dir que la gent ja s'ho creu i els responsables polítics potser reticents en un principi—, avui dia «creuen en el projecte i hi estan molt engrescats».

Actuació d'Anton Roca. 2019. Detall de Passar vetlla, d'Alba Domingo. 2022. Fotografies: Àlvar Calvet.

**XVI PREMI DE PINTURA
FRANCESC GIMENO.
LA IMMORTALITAT PICTÒRICA**

// ROSER ROYO

Museu de Tortosa.

De l'11 de juny al 31 de juliol de 2022.

museudetortosa.cat

Amb l'aparició de la fotografia al segle XIX, la pintura semblava abocada a una extinció inevitable, però sorprenentment d'aquella crisi existencial en va sortir reforçada. Així a dia d'avui els artistes continuen considerant la pintura com un mitjà d'expressió vàlid i imprescindible. Fins i tot en aquesta era digital marcada per la tridimensionalitat plana de les pantalles i pels canvis accelerats, l'art pictòric hi continua reinterpretant el món i deixant en suspens aquella frase que des de fa tantes dècades afirma la seua mort.

Que la pintura no ha mort i que encara li queda corda ho demostren apostes com el premi de pintura Francesc Gimeno que, després d'uns anys d'inacció, l'any 2014 va ser recuperat pel Museu de Tortosa i que aquest 2022 arriba a la XVI edició. L'obra guanyadora «Disturbios en la segunda sede del FMI», de Cristòfol Pons (Ciutadella, 1981), és la primera peça que et trobes quan t'endinses en l'exposició del premi a la sala Antoni Garcia del Museu. L'obra mostra l'edifici del Fons Monetari Internacional que tots voldríem cremar, i uns encaputxats, llençant-t'hi còctels molotov. La lluita ancestral contra el poder aquí se'ns presenta a mig camí entre el còmic i el muralisme reivindicatiu. Pons

parla de l'ordre establert i ens fa sentir participants de la col·lectivitat que el qüestiona i el combat. Una peça que ens demostra que el pictòric continua sent un llenguatge útil per reflectir i reflexionar sobre la realitat. Com diu el jurat al catàleg de la mostra, la pintura «és un llenguatge amb presència entre els joves artistes que en retroben la utilitat per a la reflexió i l'expressió individual i col·lectiva».

zo, una tècnica que requereix pausa i temps. Essencialment una experiència pictòrica sense clics ni pantalles.

Disturbios en la segunda sede del FMI.

Cristòfol Pons. Premi Francesc Gimeno 2021.

Fotografia: Museu de Tortosa.

2022 BIAM

BIENNAL D'ART CIUTAT D'AMPOSTA

LO PATI CENTRE D'ART
TERRES DE L'EBRE

MÉS INFO A
WWW.LOPATI.CAT

MOLL DE COSTA - La Rambla de la cultura

 Port Tarragona

MOLL DE COSTA

5a Biennial d'Art Contemporani i Gastronòmic

31è Premi Internacional
de fotografia

12è Premi de Narrativa Marítima
Josep Lluís Savall

11è Premi de Poesia

Bases i informació a:

www.cambrils.cat/cultura/programaciocultural/premisibeques

**EL PROBLEMA
DELS TRES COSSOS**
DIONÍS ESCORSA

14 JUL > 04 SET | 2022

EL LLOC
JOAN ROM

16 SET → 30 NOV | 2022

MUSEU D'ART MODERN
TARRAGONA

Diputació Tarragona

INICIATIVA

INICIATIVES REIVINDICATIVES ENTORN L'ART CONTEMPORANI A VALLS. ENTRE EL TANCAMENT DE LA CAPELLA DE SANT ROC I LA PROMESA DEL CENTRE CULTURAL A L'ESGLÉSIA DE SANT FRANCESC.

398m³, Valls.

A començament de l'any 2021 es va produir el tancament inesperat de la Capella de Sant Roc amb la finalitat d'emplaçar-hi un nou projecte cultural: l'Espai Robert Gerhard, que s'hauria d'haver obert el mes de setembre del 2021.

Aquest fet posaria punt final a un espai de referència en el camp de l'art contemporani fora de l'àrea metropolitana de Barcelona. La Capella de Sant Roc havia produït i exposat —de manera ininterrompuda durant 35 anys— propostes contemporànies, al mateix temps que havia donat veu a comissàries i artistes emergents que, amb el pas del temps, han esdevingut clau arreu del país.

Arran d'aquesta notícia es va generar ràpidament un profund malestar en la comunitat artística local i territorial, que va propiciar la publicació de diversos comunicats i articles d'opinió als mitjans de comunicació culturals catalans. Aquesta situació va ser pal·liada per la regidoria de Cultura de l'Ajuntament de Valls que va encarregar la redacció del projecte per a un hipotètic nou equipament a l'església de Sant Francesc, amb la col·laboració de deu professionals de l'àmbit de les arts visuals.

Fins al desenvolupament d'aquest projecte institucional, si és que s'arriba a realitzar mai, Valls seguiria orfe d'una programació d'art contemporani si no fos perquè a inicis del 2021 es va formar el col·lectiu d'artistes locals 398m³, amb la voluntat de continuar oferint art contemporani i apropar-lo a la ciutadania val·lenca, tot i no disposar d'un espai físic.

Des del mes de setembre del 2021 i fins al passat mes de març, 398m³ ha programat diverses propostes artístiques amb l'objectiu de crear sinergies entre la població i la comunitat artística del Camp de Tarragona.

Aquestes propostes han estat desenvolupades per tres artistes del territori: Tània Padrell (Reus, 1998),

Aleix Antillach (Tarragona, 1977) i Quim Packard (Reus, 1985), amb l'objectiu de crear un espai de diàleg i d'intercanvi a través de la presència de la pràctica artística a l'espai públic. A més, el col·lectiu ha desenvolupat altres intervencions artístiques de les quals destaca la recreació col·lectiva d'un espai de 398m³, en referència a les dimensions físiques de la Capella de Sant Roc; la penjada massiva de cartells amb frases propagandístiques pels carrers de Valls i les publicacions a la secció «petita crida» del setmanari comarcal *Les Gralles*.

Tot això, ha estat desenvolupat amb el propòsit de continuar programant més accions i impulsant projectes vinculats a l'art contemporani a la ciutat, malgrat l'escassetat de recursos econòmics que permetin fer-ho atenent el codi de les bones pràctiques.

.....
Performance Transport de 398m³ d'aire. Aleix Antillach. Fotografia: Medir Cucurull; Acció col·lectiva Construir 398m³. Fotografia: Paula Ramos Toro; Acció Línia de 60 metres. Tània Padrell. Fotografia: Íria Rodon; Cartellera. Fotografia: Medir Cucurull.
.....

Direcció: Assumpta Rosés // **Consell de Redacció:** Cèlia del Diego, Màrius Domingo, Assumpta Rosés, Antonio Salcedo i Quim Torres // **Secretari:** Quim Torres // **Correcció de textos:** Agnès Toda // **Disseny i maquetació:** Àlex Ayxendri // **Seguiu-nos al Facebook i a Instagram:** ca-es.facebook.com/artiga.tarragona // @artiga.revista // artiga.revista@yahoo.es

Amb el suport:

